

COVID-19

in penitentiaire inrichtingen, detentiecentra, justitiële jeugdinrichtingen en forensisch psychiatrische centra

De uitbraak van COVID-19 heeft een enorme impact gehad op personeel, gedetineerden in penitentiaire inrichtingen (PI's) en Detentiecentra (DC's), jeugdigen in justitiële jeugdinrichtingen (JJI'en) en tbs-gestelden in forensisch psychiatrische centra (FPC's). De genomen maatregelen beïnvloeden het klimaat in de instellingen fors. Zowel onder personeel, als onder justitiabelen was er behalve weerstand ook begrip voor de genomen maatregelen.

Aanleiding en doel

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) is toezichthouder op de kwaliteit, beschikbaarheid en veiligheid van zorg, farmaceutische en medisch-technologische producten en de jeugdhulp. Toen er in maart 2020 sprake was van een uitbraak van het COVID-19-virus zijn er in Nederland meerdere maatregelen ingezet om het virus te bestrijden. De uitbraak heeft er ook voor gezorgd dat we in de zorg voor nieuwe vraagstukken zijn komen te staan. Vraagstukken waar we met elkaar nieuwe antwoorden op moeten formuleren.

Als inspectie hebben we de afgelopen tijd veel contacten onderhouden met het zorgveld om signalen over de actuele situatie in het hele zorgveld op te halen en eventuele knelpunten te agenderen. Deze informatie levert beelden op van hoe sectoren om zijn gegaan met het bestrijden van het COVID-19-virus en van de risico's en kansen hierbij. Ze dragen bij aan het kunnen leren van en met elkaar. De opgedane kennis zal/kan worden benut bij de tweede golf, die zich inmiddels voordoet.

De IGJ houdt onder meer toezicht op de zorgverlening in de justitiële instellingen. Het gaat in deze sector om mensen in een afhankelijke positie, die geen vrije keuze van zorgverlener hebben. De

beelden die over de zorgverlening in de justitiële instellingen zijn opgehaald, worden in deze sectorrapportage weergegeven.

De IGJ heeft in het toezicht op de zorg voor COVID-19 patiënten en de preventie van COVID-19 in penitentiaire inrichtingen (PI's), forensische psychiatrische centra (FPC's), justitiële jeugdinrichtingen (JJI's) en detentiecentra (DC's), veel contact gehad met de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). DJI had de regie van de corona aanpak via een landelijk corona crisisteam. Daarnaast heeft de IGJ individuele meldingen behandeld en heeft de IGJ eind juli 2020 een korte vragenlijst rondgestuurd naar de inrichtingen om in te schatten in hoeverre instellingen voorbereid zijn op een eventuele tweede uitbraak van het coronavirus. De vragenlijsten zijn uiterlijk half augustus 2020 retour ontvangen.

In deze factsheet geven we het beeld terug dat wij ophaalden over de zorgverlening in de justitiële instellingen tijdens de eerste golf. Corona is niet weg, inmiddels heeft zich de tweede golf aangediend. Wij blijven als IGJ in nauw contact met de sectoren over de lopende ontwikkelingen.

Kort voor de coronacrisis rondde de IGJ een onderzoek af dat was gericht op infectiepreventie in de PI's. Hierdoor had de IGJ bij aanvang van de coronacrisis al een goed beeld van hoe het in algemene zin gesteld was met infectiepreventie in de PI's.

Beeld van de eerste COVID-19 uitbraak

Besmettingen onder personeel en gedetineerden/bewoners

Het aantal besmettingen met corona onder gedetineerden is in de onderzoeksperiode relatief laag (vanaf de uitbraak in maart tot en met 9 september 2020: 19 personen Gevangeniswezen/Vreemdelingen-bewaring, 6 personen Forensische Psychiatrische Centra, 3 personen Justitiële Jeugd Inrichtingen). Dit lage aantal besmettingen is te danken aan alle inspanningen van medewerkers en justitiabelen. DJI-instellingen concluderen dat de maatregelen binnen de instellingen effectief zijn gebleken. Medewerkers hebben de afgelopen maanden, in een complexe setting van geslotenheid, alles in goede banen geleid om de situatie binnen de inrichtingen veilig en leefbaar te houden.

Het is niet bekend hoeveel medewerkers besmet zijn geraakt. Een medewerker dient, conform landelijk beleid, thuis te blijven bij klachten zoals neusverkoudheid, loopneus, niezen, keelpijn, hoesten, benauwdheid, verhoging of koorts (of van een huisgenoot) en/of verlies van reuk/smaak. Het testbeleid heeft (landelijk) op zich laten wachten. Ondanks dat medewerkers behoren tot de zogenaamde vitale beroepen was niet direct testcapaciteit voor hen beschikbaar. Met de verruiming van het testbeleid werd het mogelijk via de bedrijfsarts een test aan te vragen. Vanaf 1 juni 2020 kunnen medewerkers met corona gerelateerde klachten, zonder tussenkomst van de bedrijfsarts¹, een afspraak maken bij de regionale GGD. Als een medewerker een positieve testuitslag ontvangt, start de GGD een bron- en contactonderzoek.

Het ziekteverzuim is op sommige momenten bij bepaalde instellingen verhoogd geweest. Voor zover bij ons bekend, heeft dit niet geleid tot problemen in de continuïteit van de zorgverlening.

In de zomer namen de geconstateerde besmettingen in Nederland weer toe.

Uit de instellingen:

"Wat betreft medewerkers hebben we in onze instelling te maken gehad met 14 coronabesmettingen. Binnen de afdeling beveiliging heeft dit ertoe geleid dat deze afdeling 21 dagen in 'isolatie' is geweest."

"Onze instelling heeft eind mei/begin juni 2020 te maken gehad met in eerste instantie twee medewerkers die een coronabesmetting hebben opgelopen. Er zijn in die periode in totaal 79 medewerkers getest op corona waarvan er 8 positief getest zijn. Overigens zijn van dit aantal

¹ Contact met de bedrijfsarts is wel noodzakelijk bij ontwikkeling van klachten na een bijt- of spuugincident. In dat geval betreft het mogelijk een arbeidsgelateerde infectie.

ongeveer 30 mensen preventief getest, om te onderzoeken en ervaren wat dit voor beeld zou opleveren. Deze preventieve test is op basis van vrijwilligheid afgenomen bij medewerkers die geen klachten vertoonden. Al deze tests waren negatief."

Getroffen maatregelen door de instellingen

Algemene maatregelen die in DJI-instellingen in eerste instantie zijn getroffen:

- Opschorten van al het verlof (voor die patiënten die nog niet in de transmurale fase zitten)
- Opschorten van bezoekmogelijkheden
- Aanpassing van dagprogramma's
- Zoveel mogelijk handelen volgens de RIVM-richtlijnen, waaronder het houden van 1,5 meter afstand, gebruik van PBM en handhygiëne.

Voor nieuwe gedetineerden is een aangepast inkomstenproces ingesteld:

- Gedetineerden worden na binnenkomst onderworpen aan een verscherpte medische intake om te controleren op corona gerelateerde klachten.
- Daarna worden zij voor een periode van twee weken op een éénpersoons cel (EPC) geplaatst en gemonitord. Per 1 augustus 2020 is deze periode verkort naar 8 dagen. Bij klachten wordt getest.
- Zolang er geen sprake is van corona gerelateerde klachten kunnen zij deelnemen aan onderdelen van het aangeboden dagprogramma van de inkomstenafdeling. Daarbij wordt het contact met justitiabelen van andere afdelingen zoveel mogelijk vermeden.

Na de periode van het inkomstenproces kunnen zij op een reguliere afdeling aan het dagprogramma meedoen mits zij geen corona gerelateerde klachten vertonen.

Justitiabelen met mogelijk corona gerelateerde klachten worden (preventief) geïsoleerd op een eenpersoons cel en getest. Personen met lichte klachten worden gemonitord en krijgen een individueel programma. Binnen de FPC's gaan ze in kamerisolatie.

Justitiabelen die ziek zijn ten gevolge van corona en zorg nodig hebben die niet in de inrichting geboden kan worden, worden met name overgeplaatst naar het Justitiele Centrum voor Somatische Zorg (JCvSZ) of in sommige gevallen naar een regulier ziekenhuis.

Ten aanzien van jeugdige justitiabelen met klachten binnen de inrichting geldt dat zij in geval van lichte klachten worden gemonitord en een individueel programma krijgen. Er is een aparte procedure opgesteld voor de verzorging van jongeren die (mogelijk) besmet zijn met het coronavirus en als gevolg daarvan tijdelijk in isolatie verblijven.

Uit de instellingen:

"In het Justitiele Centrum voor Somatische Zorg (JCvSZ) zijn in de maanden maart tot en met juli 2020 in totaal 11 patiënten opgenomen geweest op de corona afdeling. Dit betrof in alle gevallen justitiabelen afkomstig uit andere inrichtingen. Hiervoor is een speciale cohort- afdeling ingericht. Deze is vanaf 27 maart 2020 operationeel. Over de in- en exclusiecriteria voor aannamebeleid van justitiabelen met (verdenking) COVID-19 is in eerder stadium contact met IGJ geweest."

"In onze instelling zijn sinds maart van dit jaar 65 justitiabelen in een individueel regime geplaatst (lees thuisquarantaine) in verband met mogelijk corona gerelateerde klachten. Hiervan zijn 19 justitiabelen daadwerkelijk getest, waarvan 2 positief. Eén gedetineerde is voor enkele dagen opgenomen in het JCvSZ omdat hij behoorde tot een kwetsbare doelgroep. Een aantal gedetineerden is voor controle naar een regulier ziekenhuis gestuurd maar geen van hen is opgenomen."

Impact van de maatregelen

De impact/gevolgen van de uitbraak en de ingrijpende maatregelen die genomen zijn om verspreiding van het virus te voorkomen zijn aanzienlijk. Dat gold voor heel Nederland, maar vanwege het gesloten karakter en daarmee de extra kwetsbaarheid voor personeel en justitiabelen in de inrichtingen die onder DJI vallen in het bijzonder.

Alle inzet was er in de instellingen op gericht om tijdens de coronacrisis het primaire proces in de inrichting zoveel mogelijk op orde te houden en bewegingen naar en vanuit de inrichtingen te minimaliseren.

1. Het opschorten van het verlof en bezoek om de besmettingsrisico's zoveel mogelijk te beperken is voor justitiabelen en hun familie een zware maatregel geweest. Dat is zo goed mogelijk gecompenseerd door meer mogelijkheden te bieden tot telefonie en skype.
2. Rechtszaken zijn zoveel als mogelijk via beeldverbinding tot stand gebracht.
3. De bezetting van het aantal justitiabelen binnen het gevangeniswezen is omlaag gebracht door het toekennen van aaneengesloten verlof aan de justitiabelen van de Zeer Beperkt Beveiligde Inrichting en niet oproepen van zelfmelders en waar mogelijk en verantwoord beperken van de instroom van arrestanten. Door deze maatregelen ging de bezetting naar beneden waardoor meer ruimte beschikbaar kwam voor het (kunnen) plaatsen van justitiabelen op een eenpersoons cel tijdens het inkomstenproces of te isoleren bij klachten.

Specifiek ten aanzien van jeugdige justitiabelen geldt dat het pedagogische leef-, leer- en werkklimaat een belangrijke voorwaarde is in de behandeling. Het bleek in de praktijk lastig om een integraal dagprogramma en dan met name de inbreng van onderwijs sluitend vorm te geven. Er is veel geïnvesteerd vanuit de inrichting en de onderwijsinstelling om toch zoveel mogelijk een volwaardig aanbod te kunnen bieden. Bij een volgende uitbraak behoeft dit volgens de instellingen aandacht. Behandelingen en diagnostische onderzoeken zijn zo veel mogelijk doorgegaan.

De consequenties van de maatregelen voor patiënten van de FPC's zijn gelegen geweest in beperking van de vrijheid in de kliniek, stopzetten van verloven, stopzetten van bezoek, gedeeltelijk stopzetten van behandelactiviteiten en op een alternatieve manier inrichten van dagbesteding. Face to face contacten zijn deels vervangen door (beeld)bellen. De verwachting van DJI is dat de genomen maatregelen mogelijk (in individuele gevallen) leiden tot langere behandelduur.

Uit de instellingen:

"De justitiabelen zijn tevreden over de snel genomen maatregelen om contact met thuis te hebben, het ingevoerde beleid en de mindering van het dagprogramma om hen gezond te houden. Onze instelling heeft in de periode dat relatiebezoek voor justitiabelen niet mogelijk was extra beltegoed toegekend als tegemoetkoming. Er zijn aan de afdelingen in de beginfase van de crisis iPads beschikbaar gesteld voor het skypen van justitiabelen met hun relaties. Om justitiabelen te ondersteunen zijn versnaperingen uitgereikt en zijn extra afdelingsactiviteiten georganiseerd. Justitiabelen werken goed mee met het testen bij klachten."

Medische zorg

De niet-urgente medische zorg is, net als in de rest van Nederland, waar mogelijk uitgesteld.

Uit de instellingen:

"Door een goede samenwerking met de ambulancediensten en regionale ziekenhuizen hebben in de afgelopen periode noodzakelijke ziekenhuisopnames ook regulier plaats kunnen vinden. Niet noodzakelijke ziekenhuisbezoeken zijn wel geannuleerd, betreffende justitiabelen werden in de tussentijd gemonitord door de huisarts. Inmiddels kunnen de reguliere verwijzingen naar medisch specialisten weer plaatsvinden. Geïndiceerde plaatsingen naar de Penitentiaire Psychiatrische Centra hebben de gehele periode, met enige terughoudendheid, regulier plaatsgevonden."

Met de lock-down is alle niet-urgente medische zorg voor justitiabelen gestaakt. Bij het weer opstarten hiervan zijn de richtlijnen van de overheid en de beroepsgroep gevolgd. De arts in de justitiële inrichting heeft bij alle justitiabelen beoordeeld welke zorg hervat moest worden (op welke termijn en op welke wijze).

Uit de instellingen:

"Omdat een FPC een 24/7 continubedrijf is, is er geen sprake van een echte herstart van zorg omdat het nooit stil heeft gelegen. Wel is er natuurlijk sprake van dat sommige zaken niet meer kunnen zoals voor de coronaperiode. Daarvoor zijn ter bevordering van de leefbaarheid en binnen het kader van de coronamaatregelen nieuwe oplossingen bedacht, waarvan een aantal door bewoners zelf. Zo willen bepaalde bewoners liever niet meer op boodschappen-verlof maar gaan ze liever met de begeleiding in de directe omgeving wandelen. Herdenkingsdiensten bij het overlijden van een bewoner vinden nu plaats in de open lucht. Gesprekken met behandelaars vinden plaats achter een "kuch"- scherm. Bezoek op de kamer wordt afgeraden en er wordt geadviseerd om bezoek in de bezoekenunit te ontvangen of in speciaal ingerichte spreekkamers."

Persoonlijke beschermingsmiddelen PBM

Zoals alle instellingen, hadden ook PI's, FPC's en DC's moeite om PBM te verkrijgen. De beschikbaarheid van persoonlijke beschermingsmiddelen is meermaals een punt van aandacht geweest. Toen de distributie centraal werd georganiseerd via de regionaal overleggen acute zorgketen (ROAZ), werden de medische diensten aanvankelijk niet gezien als zorginstellingen. DJI heeft uiteindelijk de inkoop van PBM zelf op zich genomen. Conform de richtlijnen gebruiken alleen medisch personeel en medewerkers die in direct contact komen met (mogelijk) besmette justitiabelen, beschermingsmiddelen. Omdat er geen grote uitbraken zijn geweest in PI's, FPC's en DC's is er uiteindelijk geen sprake geweest van een daadwerkelijk tekort.

Samenwerking met GGD

DJI (de afdeling Gezondheidszorg van het NIFP) had regelmatig overleg met het RIVM over het coronapreventiebeleid in instellingen. De samenwerking was hierin goed. Met name bij de casuïstiek uit de justitiële inrichtingen bleek overleg noodzakelijk omdat GGD-en in verschillende regio's anders acteerden. Dit gold ook voor het testen van medisch personeel van PI's. Medewerkers van de justitiële inrichtingen werden in eerste instantie vaak geweigerd door de GGD, omdat PI's niet op de lijst van zorginstellingen voorkwamen.

Uit de instellingen:

"Met betrekking tot het testen van gedetineerden heeft onze instelling een andere partner waarmee wordt samengewerkt. De huisarts doet de eerste beoordeling waarna een diagnose centrum de testen voor ons afneemt."

"De GGD heeft de opdracht in de regio (zorg)organisaties van zeer uiteenlopende aard te ondersteunen. Dat leidde tot uitvragen die ons inziens niet altijd passend waren (een forensische kliniek zal bijvoorbeeld geen noodbedden openen, noch een beroep doen op noodbedden elders). Onze aanvankelijke behoefte aan testen en beschermingsmiddelen kon helaas niet worden opgelost door de GGD, dus dat leverde nog wel wat zorgen op. Later werd dit beter of helder waar we ons dan toe moesten wenden. In zijn algemeenheid heeft de GGD actief gecommuniceerd en zich actief geïnformeerd, maar nogal algemeen en soms te 'zendend', waardoor niet de indruk ontstond dat onze organisatie er veel aan gehad heeft."

"Bij een van de justitiële jeugdinstellingen was sprake van een besmetting van een jeugdige en twee personeelsleden. Na overleg met de GGD werd op het terrein van de instelling door de GGD een teststraat ingericht. Jeugdigen en personeelsleden konden hier (preventief) worden getest. Hieruit bleek dat er twee jongeren en vijf medewerkers besmet waren met het coronavirus. Eén van de positief geteste jongeren vertoonde geen (verkoudheids)klachten."

Nazorg voor personeel, justitiabelen en bewoners

Ten behoeve van de opvang en nazorg is er bij DJI een actiehandboek calamiteiten. Daarin is ook een continuïteitsplan griepdemonie opgenomen. Hierin kan de inrichting/instelling beschrijven hoe de opvang en nazorg is georganiseerd op hun locatie en wie dit coördineert. Dit geldt zowel voor justitiabelen als voor personeel.

Uit de instellingen:

"Vanaf de aanvang van de coronamaatregelen is er een dagelijks overlegmoment geweest met de Gedetineerden commissie (GeDeCo), een afvaardiging van alle gedetineerden. Gedetineerden en personeel zijn veelvuldig via briefing en (schriftelijk) informatiebulletins, op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen en noodzakelijke maatregelen."

"Binnen onze instelling heeft een team van psychologen zich aangeboden laagdrempelige psychosociale ondersteuning te bieden aan personeel welke angstklachten of andere psychosociale problemen ervaren gedurende en als gevolg van de coronacrisis. Justitiabelen kunnen terecht bij de medewerkers van de geestelijke verzorging, medewerkers van de medische en psychosociale zorgverlening en uiteraard ook bij de mentoren van het afdelingspersoneel. Wekelijks vindt er een PMO plaats om justitiabelen te monitoren."

Lessons learned

Binnen DJI heeft nog geen brede evaluatie plaatsgevonden (peildatum 1 oktober 2020) van de aanpak van de coronacrisis. Het is naar het oordeel van DJI nog te vroeg om een goed beeld te kunnen geven van de lessons learned. Wel zijn ten aanzien van de verbeterde mogelijkheden, telehoren en videobellen winstpunten die in een stroomversnelling zijn gekomen. Door het alternatief om te videobellen zagen de patiënten/justitiabelen soms ook anderen die normaliter niet mee komen op bezoek of bijvoorbeeld hun huis die ze lange tijd niet hadden gezien. De individuele instellingen voeren, in afwachting van de koepel brede evaluatie al wel interne evaluaties uit.

Uit de instellingen:

"Onze instelling heeft op basis van opgedane ervaringen onderstaande tips geformuleerd: Het is belangrijk om zo snel mogelijk contact te hebben met de juiste contactpersoon bij de GGD; De procedure voor het laten testen en het doorgeven van de testuitslagen dient goed weggezet te worden binnen de organisatie. Het is voor het crisisteam van groot belang om exact te weten wie positief is om vervolgens de "vlek" van besmetting in kaart te kunnen brengen. Bij ons werkte het goed om alles via de bedrijfsarts te laten lopen en alle uitslagen via de leidinggevenden door te laten melden; Het is belangrijk dat de medische dienst de eerste dagen veel aanwezig is om onnodige quarantaines van jeugdigen/ gedetineerden te voorkomen."

"Wij hebben er voor gekozen met een minimale fysieke bezetting aanwezig te zijn binnen penitentiaal gebied. Voldoende medewerkers om het programma te garanderen maar niks extra's. Inmiddels is dat genormaliseerd. Vergaderingen in beginsel niet of nauwelijks. Waar het noodzakelijk was digitaal. Na verloop van tijd hebben wij met inachtneming van de 1,5 meter weer fysiek vergaderd. Het thuis werken is goed bevallen en zeker iets waar wij ook in de toekomst over na willen denken. Wij hebben dagelijks na het ochtendrapport een corona moment gehad. Hierbij was het voltallige middenkader aanwezig. Vragen, opmerkingen en problemen. Alles is daar besproken, hiervan werden notulen gemaakt die voor al de medewerkers inzichtelijk waren. Dit overleg gaat nog steeds door, de vragen en opmerkingen nemen af."

"Daarnaast zijn wij ook aangenaam verrast door het begrip dat de patiënten hadden/ hebben voor de opgelegde maatregelen en de vele beperkingen die hieruit zijn voortgekomen. Als directie zijn wij vooral verheugd over de onderlinge saamhorigheid en creatieve ideeën van onze personeelsleden in deze moeilijke en onzekere periode. Maar ook het realiseren en organiseren in zeer korte tijd van een cohort- afdeling in samenwerking met het ziekenhuis. Ondanks veel onduidelijkheden en zorgen over (bijvoorbeeld) afdoende persoonlijke beschermingsmiddelen en eventuele besmettingen van patiënten, hebben vrijwel alle personeelsleden zich met grote inzet bereid getoond om door te blijven werken. Daarnaast hebben we direct ingezet op een goede communicatie richting medewerkers en patiënten. Zo werden/ worden medewerkers door onze wekelijkse nieuwsbrief geïnformeerd over de ontwikkelingen. Ook is al een aantal 'specials' van de nieuwsbrief verschenen, waarin alle zaken, informatie en ontwikkelingen op een rij worden gezet. Het lokale crisisteam zorgt voor de input van de bulletins. Natuurlijk waren er ook medewerkers die zich onzeker voelden over het werken binnen de instelling, mede ingegeven door de schaarste van (beschermende) producten. Verder viel ons op dat protocollen en richtlijnen, ook vanuit landelijke

diensten, voortdurend werden aangepast. Hoewel zeer begrijpelijk bij alle onzekerheden en onduidelijkheden over Covid-19 was dat weleens frustrerend; het beleid van gisteren moest soms nog dezelfde dag weer worden herzien. Rust en goede samenwerking, ook in de keten, blijven belangrijk.”

Vorbereiding op tweede golf

Infectiepreventie: kennis en deskundigheid

Vanuit DJI werd richting de inrichtingen bijgedragen aan het verhogen van de kennis en deskundigheid op het gebied van infectiepreventie richting zowel de gedetineerden als richting het personeel. Zo werd een protocol voor zorgprofessionals opgesteld 'Coronavirusinfectie – isolatie binnen de inrichting' opgesteld als informatieblad voor gedetineerden.

Inmiddels is veel kennis beschikbaar. Afdeling Beleid en Zorgsupport, NIFP (voormalig afdeling Gezondheidszorg) volgt de inhoudelijke richtlijnen voor zorgverlening en ondersteunt de vestigingen daar waar nodig zoals met intern beleid of bij praktische zaken. De medewerkers in de instellingen zijn volgens de instellingen inmiddels goed op de hoogte en kennen de lokale kanalen goed.

De informatie over de belangrijkste ontwikkelingen gerelateerd aan corona werden op één plek middels de landelijke intranetpagina gepubliceerd. Daarnaast informeert het lijnmanagement vanuit het hoofdkantoor het lokale management telkens over nieuwe ontwikkelingen of veranderingen.

Het (landelijk) beleid bij een tweede golf is op het hoofdkantoor voorbereid. De individuele inrichtingen hebben zich daar inmiddels op aangesloten, en uiteraard ook op het beleid vanuit de Veiligheidsregio's en de lokale GGD'en.

Kort voor de coronacrisis rondde de IGJ een onderzoek af dat was gericht op infectiepreventie in PI's . Hierdoor had de IGJ bij aanvang van de coronacrisis al een goed beeld hoe het in algemene zin gesteld was met infectiepreventie in de PI's. Resultaten van dit onderzoek zijn te vinden op de website van de IGJ: www.IGJ.nl.

Uit de instellingen:

"De voorbereiding van ons betreft het feit dat er sprake is van een Corona (pandemie) taskforce, die elk moment weer in stelling gebracht kan worden. Er is sprake van een groot aantal (lokale) protocollen, welke we direct weer uit de kast kunnen trekken waar nodig."

Beschikbaarheid en kwaliteit PBM

Bij ongewijzigd beleid zijn er volgens DJI, ook bij een tweede coronagolf, voldoende PBM beschikbaar binnen de DJI instellingen. Deze worden door DJI landelijk ingekocht en verspreid.

Samenwerking met andere instellingen/zorgaanbieders

Een gedetineerde wordt in eerste instantie door de medische dienst van een justitiële instelling behandeld. Indien dit niet afdoende is, kan dit opgeschaald worden, volgens de hiervoor vastgestelde procedure, naar het JCvSZ of volgens de normale procedure naar een regulier ziekenhuis. Het JCvSZ kan bij eventuele overplaatsing bemiddelen.

Uit de instellingen:

"De samenwerking met andere instellingen/zorgaanbieders is de afgelopen periode constructief geweest en heeft niet geleid tot knelpunten. Er zijn goede afspraken gemaakt. De verwachting is reëel dat bij veranderingen van omstandigheden in gezamenlijk overleg opnieuw constructief zal worden gewerkt naar oplossingen voor eventuele knelpunten."

Testcapaciteit en testbeleid

Met ingang van 1 juni 2020 kan iedereen met corona gerelateerde klachten zelf de GGD bellen voor een test. Hiervoor hoeft geen contact opgenomen te worden met de bedrijfsarts. Wel moet de medewerker contact opnemen met de bedrijfsarts als hij/zij klachten ontwikkelt na een spuugincident. In dat geval betreft het mogelijk een arbeidsgerelateerde infectie.

Uit de instellingen:

"Soms zijn medewerkers zo gemotiveerd om te komen werken dat ze geneigd zijn om met milde klachten toch te komen zonder zich te laten testen. Dan worden ze naar huis gestuurd met het verzoek zich snel te laten testen en thuis te blijven totdat de uitslag bekend en negatief is. Het testen van de bewoners verloopt naar wens."

Samenvattend beeld

- DJI en de justitiële inrichtingen hebben snel en adequaat gereageerd op de uitbraak van COVID-19. De inrichtingen namen zelf initiatief en DJI zette via een corona crisisteam landelijk lijnen uit en verspreide opgedane kennis. Er was sprake van een eenduidige aanpak in de instellingen. Het aantal besmettingsgevallen in PI's, FPC's en DC's is door de coronamaatregelen relatief beperkt gebleven.
- PI's, FPC's en DC's kennen goede mogelijkheden tot quarantaine.
- Er zijn relatief weinig besmettingen onder justitiabelen geweest (mede door opvolging van maatregelen).
- De uitbraak van COVID-19 heeft een enorme impact gehad op het personeel, gedetineerden en patiënten. De genomen maatregelen beïnvloedden het klimaat in de instellingen fors. Zowel onder personeel, als onder justitiabelen was er, naast kritiek, ook begrip voor de genomen maatregelen. De situatie leidde ook tot saamhorigheid en nieuwe initiatieven.
- (De medische diensten van) PI's werden aanvankelijk niet gerekend tot zorginstellingen. Hierdoor konden ze in eerste instantie geen beroep doen op de centrale verspreiding van PBM door de ROAZ'en.
- Tijdens de eerste uitbraak van Covid-19 zijn alle richtlijnen op het gebied van infectiepreventie geüpdatet en is geïnvesteerd in kennis op het gebied van infectiepreventie.
- De coronacrisis zal naar verwachting kunnen leiden tot langere behandelduur in FPC's en JJI's.

Aanbevelingen

De uitbraak van COVID-19 heeft een enorme impact gehad op personeel en justitiabelen. De maatregelen hebben wel het effect gehad dat het aantal besmettingen toen laag is gebleven en de kwaliteit van zorg goed. Het is goed om hier aandacht aan te blijven schenken en de passende balans te blijven zoeken, rekening houdend met de complexe context en met de gevolgen voor het personeel en justitiabelen. De IGJ geeft aanvullend de volgende aandachtspunten mee:

- Voor zover dit nog niet heeft plaatsgevonden: voer evaluaties uit over de afgelopen periode. Betrek daarbij alle geledingen in de instellingen.
- Deel good-practices met elkaar.
- Investeer in de relaties met regionale GGD-en.
- Verkrijg (meer) inzicht in de impact van maatregelen op de behandeling van justitiabelen in FPC's en JJI's.